

SAMLAREN

TIDSKRIFT UTGIFVEN

AF

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPETS
ARBETSUTSKOTT

TRETTIOSJÄTTE ARGÅNGEN

1915

UPPSALA

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1915

Om författarskapet till Kung Orres bedrifter och Seigneur Hans Hanssons drömmar.

af

Johannes Rudbeck.

Uti andra årgången af Samlaren, sid. 64, har Klemming infört en fråga, hvarifrån en i Hammarsköld-Sondén, Svenska vitterheten, Stockholm 1833, sid. 183, förekommande uppgift kunde härleda sig. Uppgiften i fråga har denna lydelse: "[Olof] Rudbeck [d. ä] skall äfven hafva författat: Den mäktige Kong Orres manhaftiga och tappra bedrifter, beskrifne af den djupsinnige dess Skald, Hans Hansson Drömmare, på svensk vers, fol. med kopparstick."

Något svar å denna fråga inkom icke, men då ämnet åter blifvit aktuellt genom den nyligen på bröderna Lagerströms förlag utgifna första volymen i serien "de hundra böckerna", som innehåller ett omtryck af den sällsynta och egenartade 1600-talsskriften "Seigneur Hans Hanssons drömmar", torde några upplysningar i ämnet kunna påräkna intresse och möjligen leda till ytterligare klarhet däri.

Klemming, som uti "Ur en antecknares samlingar", Stockholm 1868—1873, sid. 116, såsom en möjlighet framhåller, att Olof Rudbecks kusin Ingo, känd för sin styrka i "tobaksdrickande", skulle kunna vara författaren till Hans Hanssons drömmar, har i andra upplagan af dessa samlingar, tryckt som bihang till Samlaren, Uppsala 1880—1882, sid. 109, jämväl förslagsvis nämnt Olof Rudbeck själf såsom författare under hänvisning till nyssnämnda uppgift i Hammarsköld-Sondén, där ju Olof Rudbeck angifves hafva nyttjat pseudonymen Hans Hansson. Uti en efterskrift till nyss-

nämnda nu utkomna omtryck af Hans Hanssons drömmar har O. Wieselgren uttalat, att den förberörda hammarsköld-sondéniska uppgiften ingenstädes förekommer i den äldre litteraturen om Rudbeck, och att dess proveniens är helt och hållet okänd, hvadan man med stor sannolikhet torde kunna påstå, att den af Sondén meddelade notisen beror på ett missförstånd, och att något arbete med den af honom anförda titeln aldrig existerat.

Äldre uttalanden härom finnas emellertid. I Palmsköldska samlingen i Uppsala universitetsbibliotek, band 344, sid. 535, läses nämligen under Olof Rudbecks namn följande anteckning:

“Iocosa et ludicosa: Den mächtige K. Orres manhaftige och tappe bedriffter, beskrefne aff den diupsinnige des skald Hans Hansson Drömære. Carmine Svecico in fol.

Additur Carmini numisma formis æneis expressum.“

En liknande anteckning, förmodligen afskrift, finnes uti den i samma bibliotek befintliga handskriften U 144, “Samlingar till fortsättningen af Historia poetarum Svecanorum, hopsökte af Johan Hinric Lidén“, Uppsala 1767, fol. Här har emellertid som författare upptagits Olof Rudbeck sonen.

Jämväl en tredje litteraturhistorisk författare, om också ej äldre än Sondén, omnämner Olof Rudbecks författarskap till Kung Orres bedrifter nämligen P. Wieselgren, Sveriges sköna litteratur, del 3, Lund 1835, sid. 437. Hvad som emellertid här väcker vårt speciella intresse är följande märkliga tillägg: “fins i Linköp. i Älfska donationen“. Trots efterforskningar har emellertid den mystiska skriften ej kunnat återfinnas i Linköpings stiftsbibliotek. Kanske en kommande forskare härutinnan har bättre lycka? Att skriften verkligen blifvit af trycket utgifven torde väl, med stöd af det ofvan anförda, icke få anses osannolikt. Af intresse skulle ju äfven vara att få utredt denna skrifts förhållande till den med liknande titel försedda folkskriften: Kung Orres Mandat sampt der hoos K. Orres Wijsa, hvaraf ju finnas ex. bevarade i Kungl. biblioteket från olika upplagor under 1600-talet (se R. Geetes artikel “Kung Orre“ i Nordisk familjebok, band 15, sp. 253, 1911, samt några uppsatser i Maal og Minne, 1912—1914).

Säkerligen skulle en typografisk undersökning af skrifterna kunna lämna bidrag till kännedomen om deras ursprung och ålder. Tyvärr har jag ej varit i tillfälle att utföra en sådan. I detta sammanhang kan påpekas ett uttalande i slutet af den under E. Fants presidium af Forslind d. 17 maj 1800 i Uppsala försvarade afhandlingen *Observationes in Atlanticam Olai Rudbeckii*, där det heter: "Decretum Regis Orre recitari, ejusdemque canticum typis jam cura Rudbeckii promulgatum, decantari pro more fuit." Här af synes framgå, att O. Rudbeck låtit af trycket utgifva Kung Orres mandat och visa.

Af Seigneur Hans Hanssons drömmar är nu allenast ett ex. känt, nämligen i Kungl. biblioteket i Stockholm. Detsamma inköptes för 1 rdr 24 sk. banko å den för samlare välkända bokauktion, som hölls i Stockholm uti september 1848 efter kammarrådet L. O. Fägersten, då en af de märkligaste svenska boksamlingar försåldes efter en tryckt katalog om 258 sid. Till rättelse af uppgiften i not 4 till O. Wieselgrens förenämnda efterskrift, "för hänvisningen till den för samtliga föregående forskare, äfven Klemming(!), okända Fägerstenska katalogen...", kan nämnas, att den som å auktionen inköpte nyssnämnda ex. af Hans Hanssons drömmar (n:r 199 bland oktaver i katalogen) var Klemming, enligt hvad jag inhämtat af auktionsprotokollet (antagandet att en stor bokauktion 1848 skulle vara för K. okänd är ju i sig själft orimligt), och att auktionen finnes omnämnd af Carlander, Svenska bibliotek och exlibris, Stockholm 1889, sid. 492—494, se ock andra uppl., del III, Stockholm 1904, sid. 237—239. På samma auktion förekom i ett samlingsband, n:r 1430 i katalogen, en del af drömboken, nämligen Seigneur Hans Hanssons drömmar om sqwaller-collegio. Hvert detta ex. tagit vägen, är numera icke bekant, men kanske en ledning kan vinnas uti den upplysningen, att ifrågavarande samlingsband å auktionen inropades af sedermera bibliotekarien i Kungl. biblioteket Johan August Ahlstrand (för 50 rdr 9 sk. banko; Carlander säger "för" Klemming?). En af skrifterna i detsamma, *Lucida intervalla 1685*, uppger Carlander numera finnas i Kungl. biblioteket.
